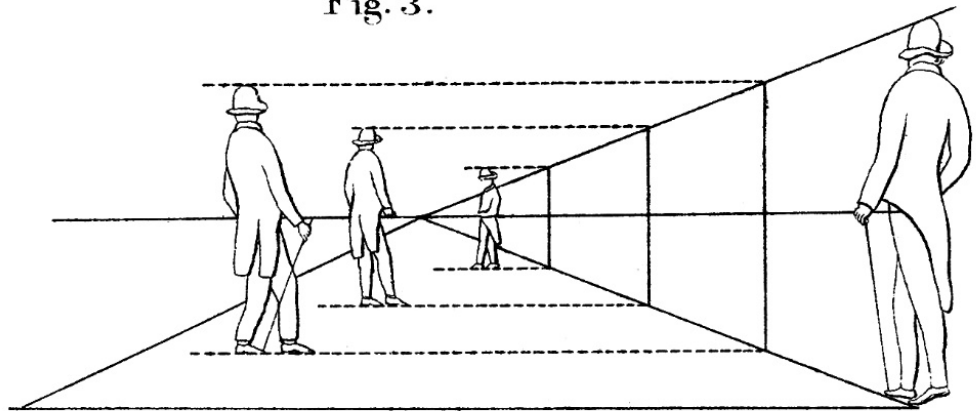

Nezbytná zjednodušení?

K didaktizaci sociologické teorie

Fig. 3.

Konference ČSS

„Sociologická setkávání“

2. února 2017

Jakub Mlynář

Univerzita Karlova / Université de Fribourg

Pluralita sociologických teorií

„... I've never felt that a label was necessary. If I had to be labeled at all, it would have been as a Hughesian urban ethnographer. And what happened about, I suppose, six or seven years ago, was some movement in sociology for persons to classify themselves. On the social psychological side, it was probably stimulated as a response to ethnomethodologists, who labeled themselves. They were on the social psychological side, I suppose the first group that oriented to a label that excluded and included. I always felt that the introduction of the term, symbolic interactionism, as a label for some sort of group was a response of people to tendencies in sociology to fracture and fragment and: far some of the persons in the fragments, to make a ‚club‘ of their profession. So I've never treated the label very seriously. I don't think it applies very much.

[...]

JV: Now, sometimes your work is called dramaturgical because you give in your work an important place to the dramatic movement in society. Is that a label you prefer, or is it just a term given by other people?“

(Verhoeven 1993: 318, 320)

Pluralita sociologických teorií

„EG: That came along partly in response to the labeling. You know, [Thomas] Kuhn [1970] wrote this book on the organization of science, and then a character came along and wrote a book, [Nicholas] Mullins [1973], on schools of sociology that got to be influential. Well if you come to an understanding of all this from that, from now as opposed to before, then you come to think of these things as real. But if you look at it historically, if you are involved in the history of it over the last 30 years, then it becomes apparent, I think, that labeling of sociologists, breaking them up into categories, the formation of sections in the national meetings, and that sort of thing, is a response, not necessarily to the nature of the field but to other kinds of social circumstances. It's only about eight or nine years old; so considering the length of time I have been in the business, I can't take any of that labeling very seriously. [...]

I think it's going to be very hard and increasingly so for an outsider to get any picture other than the sorts of pictures which are generated by picture makers. Which you have helped to do when you make your picture.

And that gets to be the reality of the history of the profession. [...]"

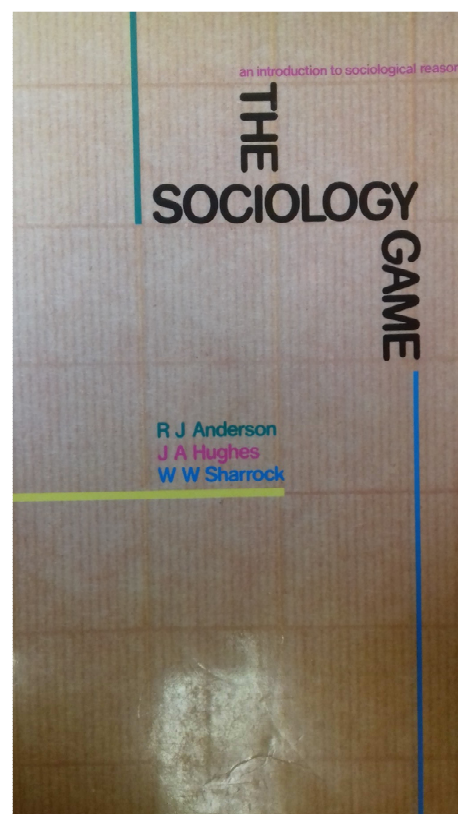
(Verhoeven 1993: 320)

Perspektivy, didaktizace, kritika

- Co děláme, když sociologii třídíme prostřednictvím „perspektiv“?
  - Předpokládáme, že všichni sociologové sdílí předmět zájmu (společnost?)
  - Na tento předmět zájmu se sociologové „dívají“, lišit se může jejich se úhel pohledu
  - Zjednodušujeme složitost sociologického myšlení – kategorizace, (stereo)typizace
  - Sociologické teorie popisujeme pomocí různých charakteristik, dualit, přívlastků, protikladů, metafor, dilemat
- Nepochybný didaktický význam – součást „pozvání do sociologie“
- Jistý problém nastává, když se tendence k „didaktizaci“ přenášejí do profesionálního sociologického teoretizování a uvažování
  - Strategie „přemostování“ či „propojování“ (diskuse mikro-makro v 80. letech)
  - Kritika funkcionalismu jako směru, který nebere dostatečně v potaz sociální změnu
  - Kritika etnometodologie jako extrémně „subjektivistické“ a „mikro“ koncepce
  - ... aj.
- Můžeme ale s teoretickými perspektivami a jejich mnohostí vůbec nakládat nějak jinak?

Sociologické „hry“

- Jinou variantu nabídli R. J. Anderson, J. A. Hughes, W. W. Sharrock (1985)
- „An approach is not incomplete because it does not answer the questions that other approaches pose, any more than soccer is incomplete because it does not allow the player to carry the ball in the way rugby does.“ (s. 13)
- Je třeba klást důraz na *cíle*, které určitý sociologický „přístup“ sleduje – jaké problémy a otázky se snaží vyřešit? Proč a jak?
- Sociologie sestává z pravidel a jejich praktické realizace, nikoliv z „nehmotných“ poznatků a faktů, které lze navzájem poměřovat dle jediného kritéria
- Chápání sociologie jako „her“ s určitými omezeními, prostředím, pravidly, cíli apod. nabízí odlišný heuristický nástroj k uvažování o různých aktivitách, ze kterých se sociologie skládá

Závěrem

- Hledání „rodových podobností“ mezi různými způsoby praktikování sociologie a jejich následná kategorizace mohou být užitečné při prvotním seznamování se se specifiky oboru jako celku.
- Je ovšem otázkou, do jaké míry je to užitečné v profesionální sociologické praxi, a zda se tím nedopouštíme nemístné „stereotypizace“. Zároveň: lze na meta-teoretické úrovni zachovat potřebnou úroveň detailu?
- Analogie „her“ nabízí možnost, jak se vyrovnat s tím, že různé sociologické školy, směry a paradigmaty se v některých případech navzájem porovnávat nedají, neboť mohou být ve svých východiscích, záměrech, postupech i očekávaných výsledcích zcela odlišné.
- Různé způsoby praktikování sociologie bychom se měli snažit pochopit v jejich vlastním rámci a vymezení, s ohledem na jejich „cíle“ a „pravidla“.

Literatura

- Anderson, R. J., J. A. Hughes, W. W. Sharrock. 1985. *The Sociology Game: An Introduction to Sociological Reasoning*. London / New York: Longman.
- Verhoeven, J. 1993. „An interview with Erving Goffman, 1980.“ *Research on Language & Social Interaction* 26 (3): 317–348.

Děkuji za pozornost.

jakub.mlynar@seznam.cz